

PERIFERIA CA LIMITĂ A SPAȚIULUI URBAN AL TÂRGULUI
PITEȘTILOR DE LA CUMPĂNA DE VEAC XIX-XX, ÎNTR-O
DESCRIERE PRIN SPEȚA UNUI PROCES

IULIAN STELIAN BOȚOGHINĂ*

În cele scrise despre urbea noastră, și aici mă gândesc mai cu seamă la cei care au încercat să reconstituie istoria acestei localități și a oamenilor săi, în centrul atenției s-a aflat vatra târgului, în mod explicabil, ceea ce mai târziu avea să devină zona centrală. Așa se face că hotarul de demult, se regăsește prea puțin în preocupările celor meniți să povestească concitadinilor despre vremurilor trecute. Sau altfel spus, periferia ocupă un loc... periferic (dacă-mi este permis acest joc de cuvinte) în preocupările cronicarilor locali.

*Panorama asupra orașului, în planul îndepărtat se văd
cazarmile militare grupate la periferie în „Cartierul Militari”.*

* Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Pitești.

Și când scriu *periferie*, mă refer strict la topografia vechiului târg și la instituțiile plasate aici, precum cimitirul, închisoare și unitățile militare. De altfel, după Regulamentul Organic, actul fundamental al modernizării urbanistice a țării, cimitirele, închisorile și unitățile militare erau poziționate numai la periferia localităților. Cu trecerea timpului, vechile margini au devenit de-a dreptul zone semicentrale. În trecut fie spus, fenomenul de extindere geografică, în mod firesc, a caracterizat toate târgurile și orașele țării, radicalizat în anii industrializării socialiste, continuând și după Decembrie '89.

Exemplul elocvent este partea de sus a orașului, adică dinspre nord, unde atât unitățile militare, cât și închisoare, altădată aflate la margine de târg, pentru ca acum să se găsească la câteva minute de mers pe jos față de centrul municipiului. Fapt ce se poate vedea și pe macheta existentă pe holul central al Primăriei, pe cât de interesantă, pe atât de importantă, machetă ce a devenit un demn document al evoluției urbanistice a orașului nostru.

Acestea fiind zise, revin la subiectul pe care l-am propus în titlu, nu înainte de a spune că numai o fericită coincidență mi-a îndreptat gândul să aduc în atenția cititorilor noștri *periferia*, adică să scriu despre întâmplările petrecute aici. Întâmplări care au menirea, printre altele, de a redescoperi și această parte a vechiului târg al Piteștilor. Astfel, pe când consultam inventarul fondului de arhivă creat de Serviciul Contencios al Ministerului de Război, văd... și nu-mi vine să cred, văd cuvântul „închisoare”. Recitesc cu atenție sporită următorul rezumat al dosarului: „...”. Nu este greu de închipuit bucuria gândului că se poate scrie despre începuturile existenței acestei instituții, rămasă cu o nenorocită faimă în istoria și în conștiința românilor drept „Fenomenul Pitești”.

Nu a fost să fie așa, căci încă de la prima răsfoire a dosarului aveam să constat că locul comun era doar sintagma „închisoare”. În rest...nimeni, căci sensul cu care a fost întrebuințat la sfârșitul veacului XIX și consemnat în respectivele documente, a fost cu totul altul. Însă, după ce a trecut momentul de dezamăgire și după o mai atentă lectură, am realizat importanța, dar mai ales interesul stârnit de aceste documente pentru istoria orașului nostru din perspectiva periferiei.

Periferie unde, așa cum am scris și mai sus, se găseau cazarmile celor trei regimente dislocate în urbe, anume Regimentul 4 Infanterie „Argeș”, Regimentul 28 Infanterie Nr. 28 „Radu Negru” și Regimentul 6 Artilerie. Unități militare ai căror înaintași coborau spre anul 1868, când la 1 septembrie s-a pus piatra de temelie la localul cazarmii destinate unui batalion de dorobanți. Această cazarmă a fost ocupată la 1871 de Compania 12 din Batalion III al Regimentului 2 Dorobanți. Cazarma, situată în Târgul din Deal a fost ocupată pe rând de dorobanți, vânători și apoi de artileriștii Regimentului 6

Artilerie¹. Regimentul 4 Infanterie „Argeș”² și Regimentul 28 Infanterie Nr. 28 „Radu Negru” au fost dislocate în cazărmile construite după anul 1878, adică după sfârșitul Războiului de Independență³. Spațiu urban ce în toponimia vremii era cunoscut drept *cartierul militar*, după cum vom putea citi în cele ce urmează.

Prin urmare, iată ce s-a întâmplat cu câțiva ani înainte ca piteștenii să fi pășit în secolul XX. În ziua de 4 mai 1898, un ofițer din Regimentul „Radu Negru” nr. 28 raporta locotenent-colonelului Constantinescu Toma, comandantul Garnizoanei Pitești că trecând întâmplător pe poteca dintre „*Depozitul de Furagiu și închisorile proprietarilor ale căror grădini sunt limitate prin movilele făcute în diferite puncte ale proprietății*” a observat că unul dintre acești proprietari, făcând „*o nouă închisoare cu gard*” a trecut printre movilele *ecsisente* și vechea închisoare, ceea ce l-a determinat să facă cunoscut acest fapt cu rugămintea de a-l obliga pe respectivul „*proprietar călcător*” să respecte Mejdina și Movilele vechi.

A doua zi, comandantul Garnizoanei dădea ordin ca adjutantul de garnizoană să pună în vedere numitului proprietar respectivul denunț și să-l oblige ca în termen de 24 ore să-și retragă gardul pe locul ce de drept îi aparține, după care adjutantul garnizoanei să-i raporteze de executare. Adjutantul Garnizoanei a raportat că proprietarul locului cu pricina fiind și concentrat la Turnu-Măgurele cu Escadronul 4 Argeș, afacerea a rămas să se rezolve când sergentul major pe nume Iliescu avea să se returneze în garnizoană. Însă, pe 20 mai 1898, adjutantul garnizoanei, căpitanul Zamfirescu revenea pentru a raporta că a fost somat adevăratul călcător, pe nume Rădulescu Nicolae, avocat și fiindcă nu s-a ținut de angajament, s-a intervenit la Corpul 2 Armată pentru a se da autorizația ca militarii să ridice gardul⁴.

În aceeași zi, 20 mai 1898, comandantul Garnizoanei raporta comandantului Corpului 2 Armată că delimitarea terenului pe care sunt clădite cazărmile din *Cartierul Militar Pitești*, fiind determinată printru plan de situație încredințat Garnizoanei de către Serviciul de Geniu al Comandamentului Corpului de Armată și cum la acel moment divulgându-se călcarea acelei delimitări de către un domnu, anume N. Rădulescu, a cărui proprietate *se învecinește* cu Cartierul înspre Depozitul de furaje, s-a constatat că numitul Rădulescu a construit un gard de nuiete intrând pe terenul *quartierului* cu 1 m și 80 cm. Acest domn călcător fiind somat în mai multe

¹ Petre Popa, Paul Dicu, Silvestru Voinescu, *Istoria municipiului Pitești*, Editura Academiei R.S.R., București, 1988, p. 148.

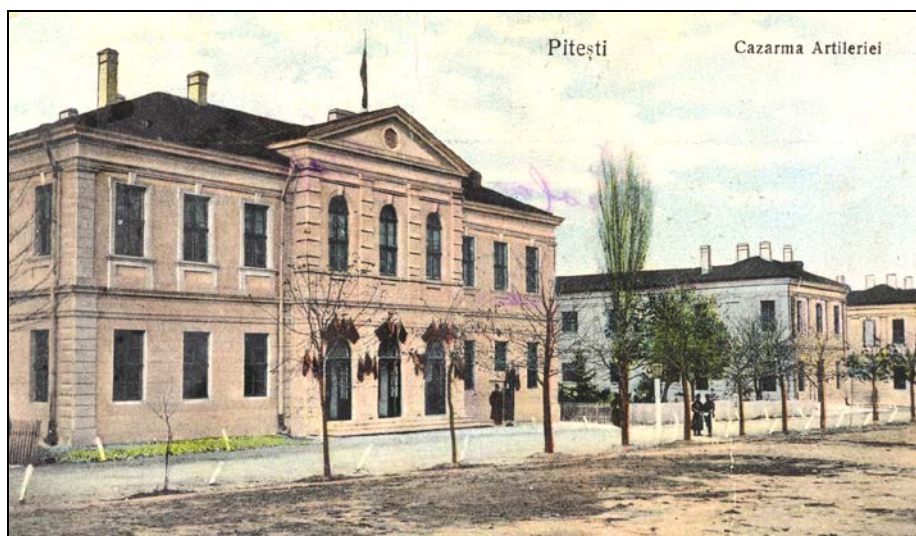
² *** *Istoricul Regimentului 4 Dorobanți „Argeș” (1877-1946)*, Editura Pământul, 2008, p. 9-12, Petre Popa, *Pitești. Memento*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p. 81.

³ Petre Popa, Paul Dicu, Silvestru Voinescu, *op. cit.*, p. 161.

⁴ Arhivele Militare Române, fond M. R.-Serviciul Contencios, dosar 711, f. 154-214.

rânduri de a-și retrage gardul, a recunoscut călcarea terenului proprietate a statului și s-a obligat a-și retrage gardul. Cum însă nu a dat curs angajamentului, comandantul garnizoanei a solicitat autorizația de a ridica ei gardul.

Generalul Arion, comandantul Corpului 2 Armată, a ordonat pe 31 mai 1898 ca pentru tranșarea acestei chestiuni, mai întâi să facă o somațiune prin Portărei, prin care să i se dea un termen convenabil pentru mutarea împrejurii sale pe adevăratele hotare. În caz că nu s-ar fi supus, Garnizoana primea autorizația de a se ocupa cu mutarea împrejurii în exacta locație, executând lucrarea cu soldați și meseriași⁵. Somațiunea ce a fost pusă în aplicare⁶.

Cazarma Regimentului 6 Artilerie.

Pe 13 iulie 1898, avocatul public din județele Argeș și Muscel era înștiințat că atât Ministerul de Război, cât și comandantul Garnizoanei Pitești erau chemați să se prezinte la Judecătoria Ocolului I Pitești spre a se înfățișa în procesul intentat de dl. N. G. Rădulescu, avocat din Pitești, care reclama să se oblige ministerul să refacă „închisoarea” (s.n.) de la grădina sa, care pretinde că s-ar fi desființat din ordinul sus-numitului comandant sau să fie autorizat reclamantul să refacă pe „comptul” ministerului până la concurența sumei de 269 lei, ba mai mult, să-i mai plătească și 1.000 lei daune.

⁵ *Ibidem*, f. 4.

⁶ *Ibidem*, f. 164.

Prin urmare, avocatului public i se cerea să reprezinte și să apere interesele statului. Întreaga documentație urma să-i fie transmisă prin locotenent-colonelul Constantinescu Toma, comandantul garnizoanei, care fusese înștiințat în această privință⁷.

La rândul său, comandantul garnizoanei a fost înștiințat că Alexandru Botea, avocatul public, va pleda cauza ministerului, primind totodată ordinul „de a-i da explicațiunile de care va avea nevoie, comunicând totodată și ministerului împrejurările care au dat naștere acestui proces”⁸.

Pe 27 iulie 1898, comandantul Garnizoanei Pitești raporta că procesul intentat „[...] de către N.G. Rădulescu s-a amânat pentru ziua de 26 august a.c. din cauza lipsei unor formalități”. Pe de altă parte, arăta împrejurările care au dat „nascere” acestui proces: „Acest dn. Rădulescu construind în luna aprilie a.c. o nouă închisoare cu gard, pentru a despărți proprietatea sa de a statului (Cartierul militar Pitești) a trecut peste movilele existente și vechea închisoare.

Observându-se această călcare de teren, în termen mediu cu 1 m și 80 cm adâncime, i s-a făcut cunoscut ca să-și retragă gardul pe adevăratele hotare. Domnia sa nefiind următor la această invitațiune ce i s-a făcut în scris, Garnizoana a supus cazul Corpului 2 de Armată [...], care a autorizat Garnizoana pentru tranșarea acestei cestiuni să se facă numitului Dn. întâi somațiune prin portărei și dacă după trecerea termenului prevăzut în somațiune nu-și va retrage împrejmuirea, Garnizoana este autorizată a-și muta acel gard în exacta lui pozițiune.

Cum însă dl. Rădulescu nu a binevoit a fi următor nici la somațiunea făcută prin portărei, Garnizoana a executat ordinul ce a avut și a mutat gradul pe adevăratele hotare, fără a aduce vreo stricăciune gardului sau grădinii, încunoștințând în scris de începerea acestei operațiuni pe numitul Dnu., care de asemenea nu a binevoit a răspunde nici cu prezența Dniei-sale, mulțumindu-se a intenta procesul în cestiune.

Cu această ocaziune am onoarea a supune la cunoscință că acest Dnu. Rădulescu adresează ministerului fel de fel de reclamațiuni cu totul fără fund și absolut nefondate”⁹.

Pe 21 august 1898, Ministerul de Război a primit de la Secția 16 a Prefecturii Poliției Capitalei citația 13574 și copia de pe petiția dlui. Rădulescu, cu rugămintea de a semna și a o returna de urgență Poliției Capitalei¹⁰.

Avocatul public este înștiințat să prezinte interesele pe 25 august 1898. Numai că procesul s-a tot amânat, astfel că pe 9 octombrie 1898 avocatul

⁷ Ibidem, f. 1.

⁸ Ibidem, f. 2.

⁹ Ibidem, f. 3.

¹⁰ Ibidem, f. 4.

public înștiința ministerul „[...] *că la 9 curent*” prezentându-se la Judecătoria Ocol. I Pitești în procesul cu Dnu. N. G. Rădulescu, judecătorul a admis cererea sa ca „*reclamantele*” să fie obligat a comunica actele de care se servă în instanță în susținerea pretențiunii sale și prin consecință s-a amânat afacerea pentru 6 noiembrie 1898¹¹.

Pe 8 noiembrie 1898, Alexandru Botea revenea la adresa din 9 octombrie pentru a comunica Ministerului de Război „*că la termenul de 6 noiembrie curent, judecata, în urma dezbatelor contradictorii urmate, a dispus a se face o cercetare locală cu martori propuși de ambele părți spre a se dovedi dacă în adevăr reclamantele Rădulescu-și avea construit gardul pe adevăratele hotare înainte de a i se muta de Garnizoana din Pitești sau intrase cu el pe terenul cartierului militar, proprietate a Statului*”.

Cum termenul pentru această cercetare fusese fixat la 12 decembrie, avocatul solicita a se dispune comandantului Garnizoanei din Pitești să procure o listă de 5-6 martori cu câteva zile mai înainte de termen ca să fie timp pentru îndeplinirea „*producerei cu citarea lor având grija ca la ziua fixată, acei martori să fie la fața locului*”¹².

Numai că anul a trecut și pe 8 iulie 1899 a primit o altă citație, înmănată prin Prefectura Poliției Capitalei, în care i se făcea cunoscut că noul termen de judecată era pe 12 iulie curent¹³.

Noul termen i s-a adus la cunoștință și comandantului Garnizoanei Pitești, cu specificația de a pune actele la dispoziția dlui. C. Em. Marinescu, avocat al statului în județele Argeș și Muscel, ce își avea reședința în Câmpulung¹⁴. Cu alte cuvinte, cazul fusese preluat de noul avocat public.

Pe 5 august 1899, din Govora, avocatul C. Em. Marinescu se adresa ministerului pentru a comunica faptul că la 4 august „*nu ne-am putut prezenta la ascultarea martorilor după cererea dlui. reclamant Rădulescu, pentru că ne aflam în concediu la Băile Govora, dar luând la cunoștință de aceea citație prin secretarul nostru, cu onoare vă punem în vedere că neprezentarea noastră nu este absolut păgubitoare Ministerului, din cauză că imediat ce ne vom înapoia, vom cere judeului de pace să facă altă cercetare, să asculte martori noștri și să prezentăm toate actele prin care se stabilește că reclamantul caută să inventeze daunele cerute, nefiind nimic justificat.*

Voi depune deosebită stăruință în această afacere, având drept Ministerul de: opoziție, apel la Tribunal și revisuire, căci după lege, Statul nici o dată nu poate fi condamnat definitiv, fără să fi fost apărut, de aceea Dl. reclamant se înșeală în simpatia lui, când a căutat să ia hotărârea, știind că

¹¹ *Ibidem*, f. 11.

¹² *Ibidem*, f. 12.

¹³ *Ibidem*, f. 27.

¹⁴ *Ibidem*, f. 30 v.

noi suntem în concediu, crezând că, va putea să profite de această împrejurare, a sorocit procesul în vacanță, dar prin acesta mi-a atras atenția și mai mult.

Avem dreptul până la 15 septembrie a face opoziție și apel, așa că, punem procesul în stare de judecată ca la început, noi ne înapoiem la 30 august, așa că, am până la 15 septembrie destul timp ca să iau toate măsurile ca Dl. reclamant, să vadă că, n-a folosit nimic prin această grabă.

Vom depune în special atenție în această afacere”¹⁵.

Pe 17 august, avocatul public primea din partea ministerului solicitarea de a face de îndată opoziție cărței de judecată pronunțată în lipsa lui de judecătoria Ocolului I Pitești, cu mențiunea ca „pe viitor se atrage atențiunea DVoastră asupra unor asemenea manopere de care veți căuta a ne feri la timp”¹⁶. Amânat pentru 6 nov. 1899, când a fost programată descinderea locală, iar la 9 nov. urma să se judeca fondul procesului¹⁷. Numai că pe 9 nov. '99, Ministerul de Război s-a adresat Prefecturii Poliției Capitalei pentru a cerceta cărui fapt se datorează întârzierea citației Judecătoriei Ocolului I Pitești, datată 22 octombrie, dar care a ajuns pe 2 nov.c., punând în imposibilitatea de a mai pregăti procesul fixat pentru 6 nov¹⁸.

Pe de altă parte, la 4 noiembrie 1899, din Câmpulung, avocatul statului C. Em. Marinescu revenea pentru a înștiința ministerul că cercetarea în cestiune nu s-a putut face deoarece reclamantul nu a avut grijă să îndeplinească procedura cu martori, așa că nici fondul nu se putea judeca până pe data de 9, urmând a se scoate alte citații pentru termenele ce urmau a se fixa¹⁹.

Cum deja ne-am obișnuit, s-a fixat un nou termen, anume 11 decembrie pentru procedura cu martori respectiv 14 decembrie pentru judecata de fond. Însă nici aceste termene nu puteau fi respectate, după cum avocatul public înștiința ministerul pe 10 decembrie 1899, deoarece „[...] conform legii, asemenea cercetări la fața locului sunt suspendate pe timp de iarnă, cu începere de la 1ⁱⁱⁱ noembrie până la 1ⁱⁱⁱ aprilie, este oprit a se face cercetări, dacă se vede trecute asemenea procese ca să se aibă în vedere la deschiderea campaniei cercetărilor, când însă se va fixa termenul, atunci se trimite din vreme citația ministerului și martorilor, numai când se va primi la Minister, o asemenea citație vă rog să mă încunoștiințați cu câteva zile mai înainte până la o asemenea citare orice corespondență este zadarnică”²⁰.

Pe 11 noiembrie 1899 a sosit și răspunsul de la Prefectura Poliției Capitalei relativ la motivul întârzierii citației, anume respectivul act sosise la

¹⁵ *Ibidem*, f. 32.

¹⁶ *Ibidem*, f. 33.

¹⁷ *Ibidem*, f. 41-41v.

¹⁸ *Ibidem*, f. 43.

¹⁹ *Ibidem*, f. 44.

²⁰ *Ibidem*, f. 51.

Poliția Capitalei „*duminică, 31 octombrie*” purtând data de 30 octombrie a Prefecturii Argeș. În ziua următoare, 1 noiembrie, citația a fost expediată la Secția 16, care nu a putut să o remită ministerului decât a doua zi, ceea ce a și făcut. Concluzia Prefecturii Poliției Capitalei a fost una singură, anume că întârzierea nu s-a datorat funcționarilor poliției²¹.

Nici în martie, termenul fixat pentru 1900, judecarea cauzei nu a avut loc. De data asta termenele au fost amânate pentru 13 mai, respectiv 15 mai, fapt datorat avocatului statului, după cum raporta pe 28 martie 1900, comandantul Garnizoanei Pitești, col. Geanotu, cum că: „*cu această ocaziune*”, nu se știe din ce împrejurare, dl. C. Em. Marinescu nu a asistat la proces pentru a apăra interesele statului, făcându-i-se cunoscută data procesului²².

În aceeași zi, avocatul public notifica ministerul că cercetarea fixată la 25 martie 1900 nu s-a putut efectua din cauza timpului „*că a fost rău*” și nici reclamantul n-a stăruit, astfel că s-a amânat pentru 13, respectiv 15 mai²³.

Pe 14 mai 1900, avocatul public C. Em. Marinescu notifica ministerul relativ la prezența sa în ziua de 13 mai „*pentru cercetarea locală de la spatele Cazărmilor orașului Pitești*” că din cei șase martori propuși s-au prezentat patru, anume dnii. Lt.col. Toma Constantinescu, locotenent-colonelul Spiroiu, căpitanul Gheorghe Zamfirescu și sublocotenentul Sion. Împreună s-au transportat la locul în litigiu, situat „*pe dealurile orașului Pitești, la spatele magazielor de depozit ale cazărmilor*”, luând în trăsură pe judecător de pace, pe greșier și pe un agent.

La locul cu pricina s-au ascultat numiții martori, unde era prezent și reclamantul. Aici s-a verificat terenul pretins că s-a luat prin călcare de către regiment și distrugerile pretinse. Din depozițiile numiților domni ofițeri, convingerea de fapt a tuturor a fost că reclamantul nu are nici un drept, deoarece în 1898 dânsul a căutat de a mutat gradul proprietății sale, intrând cu 1-1/2 m în proprietatea regimentului. Ofițerii regimentului au băgat de seamă și în urma corespondenței cu acel minister, s-a dat ordin comandantului Garnizoanei de a muta gardul pe unde fusese mai înainte, fără a i se aduce reclamantului nicio pagubă²⁴.

La 16 mai 1900, avocatul Marinescu revine pentru a spune că la judecarea fondului, în urma discuțiilor urmate în mod contradictoriu cu reclamantul, Judecătoria a respins acțiunea, condamându-l la 20 lei amendă.

În încheiere, urmează ... detalierea decontului, adică drumul și șederea la Pitești l-a costat pe dl. avocat 26 lei, sumă ce se dorea a fi rambursată²⁵.

²¹ *Ibidem*, f. 52.

²² *Ibidem*, f. 61.

²³ *Ibidem*, f. 62.

²⁴ *Ibidem*, f. 67.

²⁵ *Ibidem*, f. 69.

Numai că chestiunea nu se stinge aici, dovadă că pe 10 august 1902 Garnizoana Pitești făcea cunoscut Regimentului 6 Artilerie că s-a primit citația la procesul intentat de dl. N. G. Rădulescu pentru călcare de teren săvârșită cu ocazia împrejurării terenului cazărmei citatului regiment. Astfel că se solicita ca la termenul fixat ministerul și Garnizoana Pitești să fie reprezentate de Regimentul 6 Artilerie²⁶.

De data asta cele două instituții militare au fost reprezentate în instanță de căpitanul Sterian, care raporta ca prezentându-se în ziua de 13 august la Judecătoria Ocolului I Pitești, reclamantul a cerut amânarea pentru a patra oară invocând viciul de procedură, deoarece nu se primise dovada pentru primirea citației de către Ministerul de Război. Fapt ce l-a determinat pe căpitanul Sterian să completeze că „și de data aceasta”, atât el, cât și judecătorul, s-au convins că reclamantul într-adins și în mod sistematic nu îndeplinește procedura, căutând să târăgănească afacerea, crezând „poate” că se va cădea la pace și astfel va obține oarece despăgubiri²⁷.

A urmat o serie de amânări, până în martie 1903, când căpitanul Sterian Ion a întocmit următorul referat explicând de ce s-a amânat până la 5 mai: „I-iu Dnu. avocat public nu s-a putut prezenta la înștiințare, deși a fost înștiințat la timp, plecând în ajun la București în interese de serviciu.

„II-lea Dnu. N.G. Rădulescu, de meserie apărător pe la judecătoriile de ocol, a cerut și de astă dată amânarea, pretextând că n-a putut îndeplini procedura pentru a șaptea oară, invocând ridicolul motiv că prin noua organizare a polițiilor, pusă acum în aplicare, s-au schimbat comisarii și sub comisarii și n-a avut cine să-i distribuie citațiile”.

Pentru ca spre sfârșit să-și rezerve dreptul câtorva opinii personale: „Dnu. reclamant nu caută decât să ne șicaneze, fapt de altfel destul de bine constatat și de către dnu. judecător al Ocolului I-iu, care l-a somat categoric în ședință că pentru cea din urmă oară îi mai admite amânarea solicitată, recomandându-i să sfârșească o dată cu astfel de șicane sau să-și retragă acțiunea, scopul dlui. Rădulescu după cum l-am înțeles, nu este altfel decât de a obține ceva despăgubiri bănești, căzând la învoială cu noi, căci chiar s-a pronunțat în acest sens în fața câtorva avocați, zicând că statul este bogat și are de unde lua.

Căci toate aceste amânări nu le pot pricepe, mai ales că sunt șase luni de când s-a fixat o cercetare la fața locului pentru ca reclamantul să probeze cu martori turburarea de posesie și nici până astăzi n-a fost în stare să găsească o zi în care să ia pe judecător și să meargă la fața locului, așa că nici la 5 mai nu se va putea judeca afacerea, de nu se va îndeplini până atunci această formalitate.

²⁶ Ibidem, f. 77.

²⁷ Ibidem.

În orice caz, ar fi bine ca ministerul să intervie pe lângă Ministerul Domeniilor spre a se da ordin Dlui. avocat al statului să se intereseze mai de aproape de această afacere”²⁸.

„Poarta Eroilor” ridicată în memoria eroilor Regimentului 4 Argeș; străjuia aleea de acces în cazarmă.

Aceeași opinie o avea și avocatul public, împărtășită în nota din 30 aprilie 1903 când anunța M.R. că nu se va prezenta înaintea judecătorului de pace de la Ocolul I Pitești în ziua de 5 maiu, deoarece reclamantul nu s-a destoinicit să facă cercetarea locală ordonată de judele de pace: „[...] Crede că tot amânându-se procesul, va pune în poziție regimentul să-i dea ceva pentru a scăpa de șicane”²⁹.

Pe 19 septembrie 1904, comandantul Regimentului 6 Artilerie, colonelul G. Stroescu, raporta Brigăzii 2 Artilerie la București că: *„Sunt aproape patru ani de când regimentul a fost chemat în judecată [...] de către un domn N.G. Rădulescu care are grădină în vecinătatea cazărmii, pretinzând că cu ocazia împrejmuirii curții cazărmii i-am fi cotropit o bucată de pământ.*

De atunci poate că ne-am prezentat de zece ori și niciodată nu ne-am putut înfățișa în fond, căci reclamantul care este de profesiune apărător pe la judecătoriile de ocoale, cunoscând toate meșteșugurile, n-a făcut decât să ne șicaneze, ducându-ne dintr-o amânare în alta până când, în fine, judecătoria a hotărât să se facă la fața locului o cercetare locală, cu care ocazie reclamantul să probeze în fața judecătorului prin martorii săi turburarea de posesie.

²⁸ *Ibidem*, f. 90.

²⁹ *Ibidem*, f. 99.

În timp de un an și jumătate n-a găsit însă o zi disponibilă pentru cercetarea locală, invocând în timpul acesta diferite pretexte: 1-iu că este bolnav, 2-lea că timpul nu este favorabil, fiind ploaie sau ninsoare și în fine 3-lea că lipsesc din oraș martorii de care are nevoie.

În cele din urmă, judecătorul convingându-se că scopul reclamantului nu este de se judeca, ci d-a ne șicana, în ziua de 2 septembrie anul trecut a scos din rol procesul până când reclamantul va putea găsi o zi pentru cercetarea la fața locului.

Din toate acestea se vede, după cum am avut onoarea a raporta și în anul trecut, că scopul dlui. Rădulescu nu este de se judeca cu noi, ci a face o tranzacție, așa că dându-se ceva despăgubiri bănești, să închidă acțiunea.

Astăzi, după atâta timp a redeschis procesul, regimentul fiind citat pentru ziua de 1-iu octombrie și sunt de părere că ar fi mai bine să judecăm înainte decât să cădem la învoială, căci se învață rău și mai curând sau mai târziu ni se va intenta iarăși vreo acțiune, dacă nu de actualul reclamant, probabil de către ceilalți vecini, așa că nu vom scăpa niciodată de asemenea procese”.

Pentru ca în încheiere să revină cu propunerea ca Ministerul de Război să se înțeleagă cu Ministerul Domeniilor pentru a da ordin avocatului statului să se prezinte în instanță și să apere interesele regimentului³⁰.

Pe 2 octombrie 1904 comandantul Regimentului 6 Artilerie raporta Ministerului de Război că în ziua de 1 octombrie, prezentându-se la judecătoria Ocolului 1-iu ca delegat din partea regimentului, căpitanul Sterian Ion a văzut cu mare surprindere că reclamantul N.G. Rădulescu cu care erau în proces de aproape patru ani, pentru că i-am fi cotropit o bucată de teren, n-a redeschis procesul cel vechi, ci cheamă ministerul în judecată pentru motivul că în anul 1901 niște boi ai regimentului ar fi scăpat din *grajdiu* și i-ar fi făcut stricăciuni într-o livadă ce o are în apropierea cazărmii.

De trei ani și jumătate n-a putut îndeplini procedura și regimentul n-a luat cunoștință de această plângere a reclamantului decât în ziua de 1 octombrie curent. Cum și această acțiune intentată de reclamant este lipsită cu desăvârșire de seriozitate, lucru despre care s-a convins până la evidență Judecătoria, i s-a mai acordat încă un ultim termen în ziua de 15 noiembrie 1904, pentru a îndeplini procedura, căci după toate probabilitățile avea să i se respingă acțiunea ca nefondată. Fapt ce l-a determinat pe căpitanul Sterian să scrie că: „reclamantul, de meserie apărător la Judecătoria de ocol nu trăiește decât din astfel de expediente și de câțiva ani nu face decât să intenteze acțiuni tuturor regimentelor din această garnizoană, crezând că poate va profita ceva din toate acestea”³¹.

³⁰ *Ibidem*, f. 101.

³¹ *Ibidem*, f. 104.

La 10 martie 1907, din Pitești, avocatul public Stoenescu comunica Ministerului de Război că deja introdusese cerere de perimare pentru acțiunea dlui. N.G. Rădulescu³². Drept urmare avocatul public a trimis cartea de judecată³³. Numai că același avocat public înștiința ministerul că N.G. Rădulescu dovedind înaintea Judelui Ocolului I Pitești la înfățișarea de la 1 octombrie 1907 că făcuse apel în contra cărții de judecată și cum din eroare Grefa Tribunalului local atestase că nu se făcuse apel, s-a admis contestațiunea.

Chestiunea s-a mai lungit ceva timp, în cele din urmă N. G. Rădulescu a fost condamnat la plata sumei de 10 lei, drept cheltuieli de judecată, fapt ce a determinat Ministerul de Război să solicite Ministerului Finanțelor ca în momentul plății să primească o copie de pe recipisă pentru a clasa dosarul³⁴.

Ceea ce s-a și întâmplat, punându-se capăt acestui proces, a cărui desfășurare a fost interesantă atât din perspectivă juridică, putând constata modul cum se executa actul judecătoresc și importanța acordată proprietății, fie a statului, fie privată.

Acțiune interesantă mai cu seamă pentru descoperirea topografică și toponimică a acestei margini de oraș, prea puțin cunoscută de către piteșteni în comparație cu alte zone ale urbei, datorită destinației ce i s-a dat, anume de spațiu rezervat așezămintelor militare din Garnizoana Pitești. Toponimul *cartier militar* ne permite să afirmăm că târgul Piteștilor era un centru militar strategic, dovadă cele trei regimente prezente aici, care au marcat nu numai topografic spațiul urban, dar și economic, social și cultural.

PERIPHERY SEEN AS A LIMIT OF THE URBAN SPACE OF THE
PITESTI TOWN FROM LATE 19-TH TO EARLY 20-TH CENTURIES
IN A DESCRIPTION THROUGH A LEGAL PROCESS

Abstract

In this article, the author outlines the topography of the outskirts of Pitesti of the late 19-th and early 20-th century to complement current literature, which had especially taken into consideration the central area.

The act of reconstructing urban development is conducted through the original documents kept in the archives of the military, specifically a legal process which finally aims to highlight that the periphery became a central area.

³² *Ibidem*, f. 106.

³³ *Ibidem*, f. 108/110.

³⁴ *Ibidem*, f. 123.